

V Praze dne 4. září 2024

Zastavte kroky, které poškozují obnovu zemědělské krajiny a adaptaci na klimatické změny. Celofaremní ekoplatba musí zůstat účinným nástrojem.

Otevřený dopis ekologických organizací předsedům a předsedkyni vládních stran

Vážený pan Petr Fiala

předseda vlády,
předseda ODS

Na vědomí:

Vážený pan Marek Výborný
ministr zemědělství

Vážená paní Markéta Pekarová Adamová,

předsedkyně Poslanecké sněmovny,
předsedkyně TOP 09

Vážený pan Petr Hladík

ministr životního prostředí

Vážený pan Ivan Bartoš,

místopředseda vlády,
předseda České pirátské strany

Vážený pan Marian Jurečka,

místopředseda vlády,
ministr práce a sociálních věcí,
předseda KDU-ČSL

Vážený pan Vít Rakušan,

1. místopředseda vlády,
ministr vnitra,
předseda STAN

Vážený pane premiére Fialo,
vážená paní předsedkyně Pekarová-Adamová,
vážený pane předsedo Bartoši,
vážený pane předsedo Jurečko,
vážený pane předsedo Rakušane,

jménem Zeleného kruhu a expertních ekologických nevládních organizací Vás žádám, abyste neopouštěli své závazky z programového prohlášení vlády, připravili naši krajinu a zemědělství na dopady klimatické změny a pomohli zvrátit vážný úbytek biodiverzity.

Ve Vašem programu jste slíbili, že *"minimálně desetina zemědělské půdy bude do roku 2030 aktivně chránit opylovače a celkovou biodiverzitu (meze, nárazníkové pásy, větrolamy, úhory)"*. Přes slibné počáteční kroky Vaší vlády při nastavování zemědělských dotací ze Společné zemědělské politiky (dále jen SZP) a některé další pozitivní kroky, jako byla například novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu (dále jen ZPF), bohužel **v posledních měsících vidíme ústup od tohoto úsilí a kontraproduktivní kroky.**

Projevuje se to zejména **ve výrazném oslabování ekologických podmínek zemědělských dotací.** Při současných krocích ministerstva zemědělství je zřejmé, že slib z programového prohlášení nebude možné naplnit. Ministr Výborný přitom neoslabuje jen podmínky Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (tzv. DZES), jak se domluvily evropské instituce po zemědělských protestech. Netransparentním způsobem činí také vše pro to, aby **významně oslabil již fungující ekologické podmínky tzv. celofaremní ekoplatby**, 6-miliardové (tedy největší ekologické) dotace pro zemědělce.

V rámci ní bylo dosud **zásadní podmínkou vyčlenit alespoň 3 % orné půdy pro tzv. skutečně neproduktivní plochy**, tedy trvalé krajinné prvky, úhory nebo ochranné pásy. **Díky ní vznikly za Vaší vlády v krajině desetitisíce hektarů ploch přínosných pro biodiverzitu.** Spolu s dalšími pozitivními změnami, jako např. již zmiňovaná novela zákona o ochraně ZPF, dotační podpory MŽP nebo budoucí lepší protierozní ochrana, měla podmínka vyčlenění 3 % orné půdy zásadní roli v posílení motivace pro tvorbu nových krajinných prvků a spoluvytváření zelené architektury pro obnovu a adaptaci zemědělské krajiny.

Tuto podmínku se nyní ministr Výborný snaží zcela odstranit. Její vypuštění by znamenalo rozpad systému zelené architektury SZP, opětovné rušení nedávno vzniklých ploch pro přírodu a významné narušení motivace pro tvorbu nových krajinných prvků. Ty budou vznikat opět jen ve výrazně nedostatečné míře. Bez nich a dalších mimoproduktivních ploch přitom o adaptaci krajiny nebo podpoře biodiverzity nelze uvažovat. V případě, že by byla podmínka 3 % zrušena, bylo by nutné pro naplnění 10 % pro přírodu z obálky ekoschémat zavést efektivnější a plošnější dobrovolnou podporu mimoproduktivních ploch, což je nyní, uprostřed období SZP, nerealizovatelné.

Tyto kroky jsou navrhovány v době, kdy podle Monitoringu eroze dochází k **rekordní erozi půdy**¹ kdy nás odložení podmínek lepší ochrany proti vodní erozi jen letos stojí okolo 15 miliard korun². Právě krajinné prvky a další mimoprodukční plochy přitom erozi mohou významně zmírnit či zastavit. Lze si také jen stěží představit, že by s takovými změnami v zemědělských dotacích bylo možné plnit cíle, které Česká republika podpořila a schválila v rámci nařízení o obnově přírody. Pokud se nyní nebudou zavádět postupně potřebné kroky, bude nutné později zavádět skokové změny s rozsáhlejšími dopady na rozpočet i zemědělské podnikání.

Je navíc velmi pravděpodobné, že Evropská komise návrh takto radikálně oslabit ekologické podmínky nepodpoří. **To poškodí a legitimně rozhněvá nejvíce právě samotné zemědělce**, které ministr Výborný již informoval o nových podmínkách, ačkoli je Evropská komise ještě neschválila. Pokud schváleny nebudou, bude Vaše vláda muset zemědělcům komunikovat, že s mimoprodukčními plochami nakonec budou muset opět počítat. Čím později se to stane, tím hůře pro ně.

Žádáme Vás proto, abyste jako vláda přehodnotili tyto kroky a ponechali v celofaremní ekoplatbě požadavek na vyčlenění tzv. skutečně neproduktivních ploch na orné půdě. Vaše reakce by měla být rychlá, aby zemědělci co nejdříve věděli, s čím mohou na příští sezónu počítat, a ministerstvem navrhované kroky nezpůsobily zbytečné škody. V opačném případě nebude možné Vaše sliby pro plošnou obnovu krajiny brát vážně.

S pozdravem,

Petra Kolínská, ředitelka Zeleného kruhu

Za věcnou správnost dopisu odpovídají členové expertní skupiny Zeleného kruhu z Hnutí DUHA, České společnosti ornitologické a WWF v Česku.

¹ V Monitoringu eroze (<https://me.vumop.cz/app/>) bylo 3. září zaznamenáno již 448 erozních událostí. Minulý rok jich bylo např. jen 238. Předchozí rekord za celý rok držel rok 2019 s 424 událostmi.

² Dle VÚMOP by zavedením odkládaných protierozních pravidel bylo možné snížit náklady následků eroze z 18 miliard na zhruba 3 miliardy ročně. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/eroze-pole-zemedelstvi-protierozni-vyhlaska-kdu-csl-ministr-zemedelstvi_2408270500_fil